

Waar geen water is, is ook geen slechte waterkwaliteit

Column

MARCIA LUYTEN

De belangrijkste waarneming van alle natuurwaarnemingen afgelopen jaar, was dat er niks waar te nemen was. Els Wolterbeek belde naar de Fenolijn van zondagochtendprogramma Vroege Vogels, waar luisteraars de eerste kleine veldkers melden en verslag doen van parende naaktslakken.

Els stuurde vorige zomer een ongebruikelijk bericht: 'Ik heb een waarneming over iets dat er niet meer is. De lucht is leeg. Twintig jaar geleden zou de lucht gezoemd hebben van de insecten. Nu kun je 600 kilometer rijden door Duitsland en Nederland, zonder je ruitenwisser te gebruiken. En je nummerbord is goed leesbaar.'

Diezelfde ochtend las ik in de Volkskrant hoe het eeuwenoude Hollands landschap in rap tempo wordt overschreven. Indrukwekkend onderzoek van Serena Frijters en Erik Verwiël leert dat jaarlijks vele duizenden sloten worden gedempt. Dan kunnen boeren makkelijker met hun groeiende machines over het land.

Ander voordeel: zonder sloot is er ook geen bufferstrook rond de sloot, waar de boer geen mest meer mag uitrijden (omdat Nederlands waterkwaliteit behoort tot de allerslechtste van Europa, kwamen er nieuwe mestregels). Mooier nog: waar geen water meer is, is ook geen slechte waterkwaliteit.

Vandaag beleeft de Tweede Kamer de vuurdoop van Jaimi van Essen, de nieuwe minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Afgelopen vrijdag ontving Van Essen de zogenaamde opdrachtbrief aan de Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof. Ook zijn collega's op Financiën, Infrastructuur & Waterstaat, Economische Zaken en Klimaat en Groene Groei kregen de brief die klatert van krachtige klare taal.

Een paar snapshots: Nederland wil vooruit. Nergens is de behoefte aan daadkracht zo voelbaar als op het dossier stikstof. Wij willen snel verandering. Dat vraagt tempo, duidelijke keuzes en samenwerking. Niet tegenover elkaar maar samen. Wij vragen om dit als prioriteit op te pakken. Mensen verwachten voortgang en duidelijkheid. Aan de slag, Rob, Dilan en Bart.

Wie de opdracht aan de Taskforce leest naast het Volkskrant-onderzoek naar gedempte sloten (ruim dertigduizend tussen 2017 en 2024) riskeert kortsluiting. Gemeenten vergunnen of tolereren het dempen van sloten, terwijl wateroverlast en droogte acute problemen zijn - voor allebei zijn sloten een oplossing.

Hoofdpijndossier stikstof: sloten zijn stikstofvangsters want waterplanten nemen stikstof op, ze zijn een natuurlijk filter tussen mest en grondwater. Minder sloten is minder moerasranden met riet, lisdodde en andere moerasplanten die eveneens stikstof vastleggen. Tot slot: meer bruikbaar land is meer vee is meer mest is meer uitstoot.

Het is duidelijk dat 'Rob, Dilan en Bart' niet communiceren in de opgeblazen hoogdravendheid die departementen elkaar doorgaans sturen. Wil dat kordate niet beperkt blijven tot de taal, zullen ze moeten doen wat overheden van het hoogste tot het laagste niveau jaren hebben nagelaten: handhaven en optreden. Niet alleen tegen burgers die verkeerd parkeren of btw te laat betalen, ook en vooral tegen bedrijven en boeren die ongehinderd veruïnen wat niet van hen maar van ons allemaal is.

Jettens Taskforces moeten de grote problemen oplossen (stikstof en woningbouw verknoopt op nummer 1), maar zijn vicepremier Yesilgöz vindt veel regels 'onzinnig' en handhaving 'tijdrovend'. Zij eiste en kreeg een forse bezuiniging op de overheid, tot straks 1 miljard per jaar. Terwijl door bestuurlijk falen sloten verdwijnen, stikstof de bodem verzuurt, het water vervuult en insecten en daarmee vogels sterven, gaat de overheid in eigen vlees snijden. Waardoor bedrijven en boeren nog ongestoord hun gang gaan. Els Wolterbeek kreeg in Vroege Vogels de Frater Willibrordusprijs voor haar waarneming. Op het antwoordapparaat van de natuur besloot ze haar bericht met: 'Ik vind het schokkend en verdrietig.' Dat is het. En haar boodschap zegt meer. Sloten zonder water, een zomer zonder gezoem, geen beestjes op de voorruit, het zijn tekenen van zelfvernietiging.